

Peccata minuta

Fins a l'infinit i més enllà

JOAN Ollé

Zona zero (o zero a l'esquerra, o zero absolut), fórmula 1 (o un dels nostres, o un i la seva circumstància), *dos guardianas para ti* (o dos iguals per avui), tres en ratlla (o els tres mosqueters, o les tres caravelles, o les tres bessones, o el 3-4-3 de **Luis Enrique**), els quatre genets de l'apocalipsi (o els quatre gats, o *cuatro cascabales tiene mi caballo*, o *los cuatro muleros*, o les quatre estacions (**Vivaldi**), cinc i acció (o *five o'clock tea*,

o a *las cinco en punto de la tarde* (**Lorca**), o *Cinc setmanes en globus* (**Jules Verne**), sis en un (o mitja dotzena d'ous), els set magnífics (o els set nans, o Dau al Set, o jugar al set i mig), *Otto e mezzo* (**Fellini**), la prova del 9 (o el 9-N o *Nou setmanes i mitja*), els 10 manaments (o la dona 10), l'11 inicial (o l'11-M), els 12 apòstols (o *Dotze homes sense pietat* o *Els dotze del patíbul*).

Dimarts i tretze (o les tretze roses, o 13, rue del Percebe), encertar una quiniela de 14, aconseguir un ple al 15 (o *15 años tiene mi amor...*), *Cambio* 16, octubre del 17, per a majors de 18 anys, R-19, 20-N (o *Vint mil·llegües de viatge submarí*, o qui als 20 anys no és revolucionari és que no té cor...), jugar a ping-pong 21 (o el segle XXI), 22 (els dos

aneguets en el cinquè), el 23-F (**Tejero**), les 24 hores de Le Mans (o 24 imatges per segon), l'Hora 25 (o el 25 de desembre, fum, fum, fum), l'article 26, la generació del 27, el 28 de febrer dels anys bixestos, la crisi del 29 (o circumvallació), 30 metres quadrats.

Digui 33

Anar a 31, l'estatut del 32, digui 33 (o 33, l'edat de **Jesucrist**), una televisió de 34 polzades, la jornada de 35 hores setmanals, el juliol del 36, 37 graus a l'ombra, 38 de febre, 39 graons (**Alfred Hitchcock**), cantar les 40 a algú (o qui als 40 anys segueix sent revolucionari no té cap), el carrer 42, Pilé 43, Fórmula 44, 45 revolucions

per minut, un paquet de cigarets 46, anar al 50 per cent, B-52, Estudi 54, *55 dies a Pequín*, ser can seixanta, jubilar-se als 65 (o als 67), el maig del 68, 69 (el porc al cinquè), 90-60-90, 091 (policia, digueu), 092 (o Barcelona 92), la generació del 98, tot a 100, *101 dàlmates*, Licor 103, 120 quilòmetres per hora, 222 (*la galleta que se pide por su número*), 340 metres per segon, Corrientes 348 (*segundo piso, ascensor*), 360 graus, 365 dies.

Els 400 cops (**François Truffaut**), *Fahrenheit 451* (**Truffaut**), *llegar a la quinientas*, un 600 (Seat), 666 (el diable), un 850 (Seat), 898 (Partagás), *iQué difícil es hacer el amor en un Simca 1.000!*, les 1.000 i una nits, la cervesa Kronenbourg 1664, 1884 (*el turrón más caro del mundo*), 1984 (**George Orwell**), 2001, *una odisea de l'espai* (**Stanley Kubrick**), el referèndum del 2017. (Continuarà). ≡

Petit observatori

JOSEP MARIA Espinàs

Tinc una Olivetti comprensiva

l'espècie humana és competitiva. Però no té l'exclusiva. Hi ha algunes espècies animals que també lluiten per ocupar un lloc en el seu àmbit. No sóc filòleg i no sé si *competència* vol dir que es domina una determinada matèria o simplement que existeix una rivalitat. El fet és que fem servir la mateixa paraula, actualment, per designar totes dues coses diferents: «És un competidor competent». És a dir, amb altres paraules: un rival ben preparat.

Les llibreries Nollegiu i Malpasso de Barcelona han organitzat un desafiament que resulta realment curiós: uns escriptors competint amb una arma històrica: una màquina d'escriure Olivetti. Suposo que es tractava de veure qui picava més tecles en un temps determinat, no de qui escrivia el millor text. L'Olivetti convertida en metralladora.

En mans d'un expert, una màquina d'escriure és una metralladora sense errors

Els escacs demanen reflexió abans de moure fitxa, mentre que els bons mecanògrafs piquen i repiquen les tecles a una velocitat fantàstica, movent els dits a cegues. Les connexions entre lletres, dits i tecles és un fet sorprenent. ¿Com treballa el cervell?

D'entrada, ja és notable com estan distribuïts al teclat els signes i les lletres, que no sembla que respongui a una visible lògica. Els diccionaris diuen que la mecanografia és «l'art d'escriure a màquina», però potser seria massa complicat detallar quina mena de màquina. En mans d'un expert, podríem dir que és una metralladora que no erra mai l'objectiu.

Jo he escrit 90 llibres i molts milers d'articles amb una vella i incansable Olivetti portàtil. Això sí, sense haver après mai a teclejar amb una impecable precisió: sovint pulso la D quan volia pulsar la F. Això no té remei, però em consolo pensant que les tecles i jo podem compartir la nostra llibertat.

Quan era jove, a casa hi havia una Underwood que semblava un altar. La meua modesta Olivetti viatja amb mi i ja fa temps que em perdona totes les faltes. ≡

ELS DISSABTES, CIÈNCIA

Un dia de ciències i de lletres

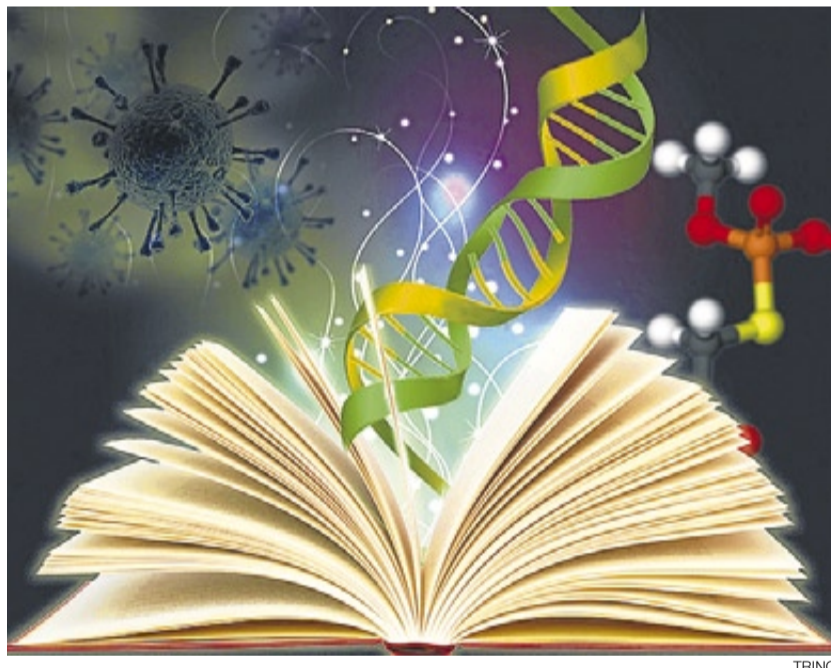
Sant Jordi també ens ofereix llibres interessants d'investigadors que són grans divulgadors

SALVADOR Macip

Com que demà és Sant Jordi, aquests dies m'han convidat a fer xerrades en escoles i instituts. En alguns m'han demanat que hi anés com a escriptor, i en altres com a científic, però en tots he mirat de defensar que la diferència entre lletres i ciències no porta enlloc. Són dues cares de la mateixa moneda, igual d'essencials a l'hora d'aprendre com funciona el món. És absurd que se'n aïlli tan aviat d'una de les dues disciplines i cal que lluitem per corregir aquestes mancances que té el sistema educatiu. Ho he mencionat altres vegades, així que no m'estendré més sobre aquest tema. El que sí que faré és aprofitar per repassar uns quants exemples de científics que escriuen, persones que no s'han cregut això de la impermeabilitat entre lletres i ciències, i que han tret novetats interessants aquesta temporada. Que serveixi de passada com a suggeriment per als que encara no teniu clar quin llibre heu de regalar demà a la persona estimada o pels que busqueu alguna cosa més que els autors que coparan el top ten.

Siddhartha Mukherjee, autor d'un llibre sobre el càncer que es va convertir en un èxit, torna ara amb *El gen, una història íntima*, un volum exhaustiu que acosta el fabulós món de la genètica a tots els lectors. **Mukherjee** ha aconseguit crear una hàbil barreja d'autobiografia, divulgació i llibre històric, que funciona molt bé

a l'hora de repassar alguns dels descobriments més importants del darrer segle. La genètica és el que defineix tots els éssers vius i, per tant, és essencial que entenguem com funciona. Aquest llibre és un curset accelerat que ens posa al dia d'una manera entretinguda i accessible.

PERÒ HI HA VIDA més enllà de la genètica, i això és el que ens explica **Manel Esteller**, un dels líders mundials en la recerca epigenètica, a *No sóc el meu ADN. L'origen de les malalties i com prevenir-les*. Els lectors habituals d'aquesta secció ja saben que el doctor **Esteller** és un excel·lent divulgador que sap transmetre idees complexes de forma clara i directa. En el seu nou llibre fa servir casos reals per explicar-nos amb un llenguatge fàcil d'entendre com l'epigenètica influeix en la nostra salut i què podem fer per minimitzar el risc d'emmalaltir.

Molt recomanable.

David Bueno, un altre científic divulgador reconegut, acaba de treure *Neurociència per educadors*, un assaig que conté «tot allò que sempre han volgut saber del cervell dels seus alumnes i mai ningú s'ha atrevit a explicar-los de manera entenedora i útil». Malgrat el títol, és un llibre útil no tan sols per als que es dediquen a l'ensenyament, sinó per a tothom que vulgui conèixer una mica millor com funciona el cervell humà, encara ara un dels misteris més grans que podem trobar en aquest planeta.

Pa ciència, la nostra és el nom de guerra de **Màrius Belles** i **Daniel Arbó**, un duet de científics que fa divulgació amb molt d'humor. Podeu sentir-los a la ràdio, i també han tret un llibre amb el mateix nom, subtítulat *Curiositats científiques del dia a dia*. És especialment indicat per als

qui creuen que la ciència és una cosa feixuga i avorrida. A part de provocar somriures, serveix per adonar-nos que, encara que vulguem ignorar-la, la ciència és a tot arreu.

FA UNES setmanes, abans de l'arribada massiva de novetats de Sant Jordi, a les llistes dels més venuts van treure el cap uns quants llibres científics, un fet força inusual. Entre ells hi havia el del **David Bueno**, i també *Cuántica* escrit per **José Ignacio Latorre**, professor de física teòrica de la Universitat de Barcelona. Que un assaig sobre un tema tan difícil com la física quàntica hagi tingut bona acceptació demostra dues coses importants. D'un costat, que hi ha interès per saber més coses sobre la ciència. I de l'altre, que tenim gent capaç d'explicar les idees més avançades de forma que qualsevol pugui captar-les sense tenir coneixements previs.

A certs països és habitual que, de tant en tant, un llibre de divulgació es converteixi en un *best-seller*. Són llocs on s'ha normalitzat la relació entre la ciència i el gran públic. Al Regne Unit, per exemple, tenen figures mediàtiques com **Brian Cox** o **David Attenborough**, científics capaços d'oferir conferències multitudinàries, vendre centenars de milers de llibres o dominar el *prime time* televisiu amb els seus documentals. A casa nostra encara ens queda una mica per arribar a aquest punt, però si ens esforcèssim tots una mica estic segur que ho aconseguiríem. Per començar, ¿per què no regaleu demà una mica de ciència? ≡

Metge i investigador de la Universitat de Leicester.